มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณีการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

นางสาวศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2551

MEASURES FOR PREVENTION AND SUPPRESSION OF MONEY LAUNDERING : STUDY ON MONEY LAUNDERING IN GOLD, JEWELRY AND FINE ART TRADING BUSINESS

MISS SUPITSARA SUNTHORNWATANAPONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณีการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม
ชื่อผู้เขียน ศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

ในการวิจัยเรื่องมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณีการซื้อขายทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศรวมทั้งมาตรการระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูป พรรณ หรือทองคำแท่ง อัญมณีและงานศิลปกรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะติดตามร่องรอยทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ดำเนินการอายัดทองรูปพรรณและอัญมณีเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมาย่อมเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอาชญากรได้ใช้ทองคำและอัญมณีเป็นช่องทางในการฟอกเงิน ในขณะเดียวกันงานศิลปกรรมก็เป็นช่องทางในการฟอกเงินเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ กฎหมายของต่างประเทศต่างก็ได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกรรมค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี และอินโดนีเซีย เป็นต้น นอกจากนี้ อนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000), อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และข้อแนะนำของ Financial Action Task Force (FATF) เป็นต้น ต่างได้ให้ความสำคัญในการติดตามการฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ควรบัญญัติให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรม แสดงตน และเก็บหลักฐานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

Thesis Title	Measures for Prevention and Suppression of Money Laundering and Study on Money Laundering in Gold, Jewelry and Fine Art Trading Business.
Author	Supitsara Sunthornwatanapong
Thesis Advisor	Professor Viraphong Boonyobhas
Department	Law
Academic Year	2007

ABSTRACT

In research on the measures for prevention and suppression of money laundering and study of case of trading of gold, jewelry and fine art, the researcher has objective in studying legal measures of Thailand and foreign countries including international measures relating to transaction concerning gold ornament or gold ingot, jewelry and fine art. Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 does not provide that entrepreneur of gold, jewelry and fine art has duty to report such transaction. For this reason, competent official is not able to effectively follow financial trace. However, from this study it has found that Anti-Money Laundering Office and the Narcotic Control Office have executed attachment of gold ornament and jewelry in large quantity during the period of passed 4-5 years. It is evidence to show that criminal law breaker had used gold and jewelry as way for money laundering. At the meantime fine art is also another way of money laundering.

However, laws of foreign countries have provided that entrepreneur relating to transaction of trading of gold, jewelry and fine art has duty to report on the transaction. Those countries are : United States of America, United Kingdom, Australia, Italy and Indonesia etc.

Moreover, international convention, of which Thailand is member, such as United Nations Convention Against Transitional Organized Crime, 2000, International Convention for Suppression of Financing of Terrorism and advice of the Financial Action Task Force (FATF) etc, have given importance in following money laundering by making transactions relating to gold, jewelry and fine art.

As result of study, the researcher has the following suggestion:

The law should have legislation that entrepreneur concerning gold, jewelry and fine art has duty

to report transaction, identify himself and collect evidences of transactions to the Anti-Money Laundering Office.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ผู้มีพระคุณ ซึ่งผู้เขียนจะจดจำพระคุณของทุกๆ ท่านไว้มิรู้ลืม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่สละเวลาอันมีค่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์นี้ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นเรียบร้อย ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านอาจารย์อรรณพ ลิขิตจิตถะ ที่สละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งนอกจากจะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนแล้ว ยังให้ความช่วยเหลือผู้เขียนในด้านต่างๆ เช่นให้ความอนุเคราะห์ตำราอันเป็นเหตุให้ผู้เขียน เขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านอาจารย์ ดร. พีระพันธ์ พาลุสุข ประธานกรรมการ และท่านอาจารย์ ดร. อุทัย อาทิเวช ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และได้กรุณาแนะนำแนวความคิดอันมีประโยชน์ยิ่งแก่ผู้เขียนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อไปบ้าง และหากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ฆ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

บทที่

1. บทนำ 1

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 8

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา 8

1.4 ขอบเขตการศึกษา 9

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา 9

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 9

2. ความเป็นมา ความหมาย หลักการ และแนวความคิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย 10

2.1 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 10

2.2 ความหมายของการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 12

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 12

2.2.2 ผลกระทบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 13

2.2.3 รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน 16

2.2.4 เทคนิคในการฟอกเงิน 17

2.3 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 20

2.3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน 20

2.3.2 การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทย 21

2.3.3 ความผิดมูลฐาน 22

2.4 การฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม 27

2.4.1 ทองคำ 27

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4.2 อัญมณี 30
2.4.3 งานศิลปกรรม 34
2.5 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม 36
2.5.1 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม 36
2.5.2 ปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม 38
2.5.3 ลักษณะของการกระทำความผิดในส่วนของการฟอกเงินในธุรกิจการค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม 38
3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ 39
3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย 39
3.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 39
3.1.2 พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 60
3.1.3 ประมวลรัษฎากร 61
3.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 63
3.1.5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 69
3.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของต่างประเทศ 70
3.2.1 สหรัฐอเมริกา 70
3.2.2 ประเทศอังกฤษ 81
3.2.3 ประเทศออสเตรเลีย 83
3.2.4 ประเทศอิตาลี 88

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.2.5 ประเทศอินโดนีเซีย 90

3.3 มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ 91

3.3.1 อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 1999 91

3.3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 96

3.3.3 ข้อแนะนำของ Financial Action Task Force (FATF) 101

4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม 107

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณี และงานศิลปกรรมของประเทศไทย 107

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ .. 111

4.3 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ 114

4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม 116

4.5 วิเคราะห์การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม 118

4.6 วิเคราะห์การฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายงานศิลปกรรม 122

4.7 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ 123

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ 125

5.1 สรุป 125

5.2 ข้อเสนอแนะ 129

บรรณานุกรม 131

ภาคผนวก 136

ประวัติผู้เขียน 140